

La transmissió de la fe a les Famílies

Dr. Joan Costa

INTRODUCCIÓ

«Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, ...» (Mt 28,). El manament de Crist de dur el missatge de la Bona nova obliga a tots els cristians, tanmateix la família hi té un paper cabdal. L'anunci de la fe esdevé vocació i missió per a les famílies. Cal, però, i veient la situació actual, una *nova evangelització*, «nova en el seu ardor, en els seus mètodes, en la seva expressió».¹

Les estadístiques a casa nostra sobre l'eficàcia en la transmissió de la fe són decebedores. Mons. Fernando Sebastian n'oferia un resum l'any 2005:² gairebé el 80% dels infants són batejats, només un 70% reben la primera comunió i no més del 40% són confirmats. A més, només un 4% dels joves entre 15 i 30 anys participen assíduament a la missa dominical. Què ha passat? Per què no ens en sortim?

Transmetre la fe té unes característiques pròpies. La fe no es transmet com es fa amb una malaltia infecciosa o hereditària, ni s'identifica amb la transmissió de coneixements acadèmics, ni de qualitats. Què cal fer perquè la transmissió de la fe sigui eficaç i arribi a arrelar en el cor de les noves generacions? En aquest article intentaré emmarcar alguns elements importants sense els quals la transmissió de la fe no és possible.

La família evangelitza amb una modalitat que li és *pròpia i original*: «generant allò que és humà mitjançant el que és humà»,³ i ho porta a terme donant el *mapa de viatge* vital a l'infant, i educant convivint. L'originalitat de la família quant a la tasca educativa es fonamenta, doncs, en generar la persona humana en Crist mitjançant el viure quotidià, esdevenint, amb paraules de Tomàs d'Aquino, un «uterus spiritualis».⁴ Custodiant, revelant i comunicant l'amor,⁵ la família realitza la seva missió evangelitzadora.

Per fer arrelar la fe als altres cal, en primer lloc, entendre bé què és la fe. Partirem de la definició del Concili Vaticà I com a guia per a la nostra reflexió: la fe és una «virtut sobrenatural per la qual, amb inspiració i ajuda de la gràcia de Déu, creiem ser veritable el que per Ell ha estat revelat, no per la intrínseca veritat de les coses, percebuda per la llum natural de la raó, sinó per l'autoritat de Déu que revela, el qual no pot enganyar-se ni enganyar-nos».⁶

LA FE COM A VIRTUT

Parlar de la fe en la seva dimensió de virtut ens duu a reflexionar sobre la transmissió de les virtuts en l'educació humana.⁷ El virtuós és aquell que desitja el que és segons la recta raó i així ho fa. Per a ser-ne, cal el coneixement del bé i tenir prou domini de la voluntat per portar-ho a terme, alhora cal tenir educats els gustos, les passions, perquè cerquin allò que és

---

¹ Joan Pau II, Discurs al CELAM, Puerto Príncipe, 9.III.1983, 3.

² Fernando Sebastián, *La familia y la transmisión de la fe: «e-aquinas»* 3 (2005) 11, pp. 2-23.

³ Carlo Cafarra, *Comunicar la fe en la familia: « e-aquinas»* 3 (2005) 11, p. 28.

⁴ S. Tomàs, III, q. 68, a. 10.

⁵ Cfr. Joan Pau II, Enc. *Familiaris consortio*, 22.XI.1981, 17.

⁶ Concili Vaticà I, Const. Dog. *Dei Filius*, cap. 3. *de fide catholica*, 24.IV.1870.

⁷ En vaig parlar en un article publicat en aquesta mateixa revista, amb el títol «El camí de la felicitat», cf. Joan Costa, El camí de la felicitat: «Temes d'Avui» 26 (octubre-desembre 2007), pp. 39-58.

veritablement bo. Donar criteri, disciplinar la voluntat dels infants i fer atractiu el bé són claus necessàries per a transmetre les virtuts, i la fe n'és una. En efecte, la virtut es transmet principalment per osmosi i si no fem atractiva la virtut no ens en sortirem. Cal, doncs, l'exemple. «L'home contemporani, digué Pau VI, escolta més a gust als qui donen testimoniatge que als qui ensenyen, o si escolta als qui ensenyen és perquè donen testimoniatge.»⁸ És necessari que els infants sàpiguen descobrir la bellesa del bé que entranya la virtut, perquè no es deixin arrossegar per altres alternatives.

LA FE COM A DO DE DÉU, VIRTUT SOBRENATURAL

La fe és també i sobretot una gràcia, un do de Déu, quelcom que sobrepassa l'home amb les forces pròpies. «Per donar aquesta resposta de la fe —llegim a la Constitució *Dei Verbum* del Concili Vaticà II— és necessària la gràcia de Déu, que s'avança i ens ajuda, juntament amb l'auxili interior de l'Esperit Sant, que mou el cor, el dirigeix a Déu, obre els ulls de l'esperit i concedeix a tots gust a acceptar i creure la veritat.»⁹

El fet que la fe sigui una gràcia té força conseqüències a l'hora de fer-la arribar als altres. No són les nostres paraules el que farà que les persones es converteixin i s'adhereixin a Crist, sinó el do mateix de Déu. La qual cosa significa que, si volem donar la fe, cal que preguem per aquells que volem apropar a Déu. Cal resar, i molt, pels fills, pels amics, per la conversió del món. És obra de Déu! Nosaltres només l'ajudem. Sovint ens oblidem, i penso que resem molt poc, i demanem poc, perquè la fe s'estengui arreu. Recordem les paraules de sant Josemaría: «Primer, oració; després, expiació; en tercer lloc, molt en "tercer lloc", acció.»¹⁰

També sabem, per la fe, que tota la nostra vida i actuació repercuteix, per la comunió dels sants, en tota l'Església i en tota la humanitat. Amb paraules, altra vegada, de sant Josemaría Escrivà, podem afirmar que del fet «que tu i jo ens portem com Déu vol —no ho oblidis— depenen moltes coses grans.»¹¹ Cloent amb paraules del Catecisme, «el menor dels nostres actes fet amb caritat repercuteix en benefici de tots, en aquesta solidaritat entre tots els homes, vius o morts, que es funda en la comunió dels sants.»¹² En efecte, si volem dur la fe i la vida en Crist als altres, un camí obligat és la lluita per la santedat. La manca de santedat fa ineficaç la transmissió de la fe.

LA FE COM A RESPOSTA

La fe és també l'adhesió a la invitació que Déu ens fa d'entrar en comunió amb Ell. La fe, doncs, abasta el coneixement i la voluntat. I, per accedir a la intel·ligència de les veritats divines, cal un acte de confiança en Déu, fiar-se'n.

Ara bé, com deia von Balthasar, «només l'Amor és digne de fe».¹³ Ningú mai no es fiaria de qui no se sent estimat. Si volem fer arribar la fe, cal que vegin que vivim de fe, i això resta palès quan veuen que ens fiem sempre de Déu, de la seva omnipotència, de la seva misericòrdia i de la seva providència. Admetre el dubte és endinsar-se per camins de desconfiança. Si volem, doncs, donar-los motius de creure, un dels més lluminosos és el nostre abandonament en la voluntat amorosa de Déu, que duu a una confiança plena. Si els fills

⁸ Pau VI, Ex. Ap. *Evangelii Nuntiandi*, 8.XII.1975, n. 41.

⁹ Concili Vaticà II, Const. Dog. *Dei Verbum*, 18.XI.1965, n. 5.

¹⁰ San Josemaría, *Camí*, n. 82.

¹¹ *Ibid.*, n. 755.

¹² Catecisme de l'Església Catòlica (CEC), n. 953.

¹³ Hans Urs von Balthasar, *Sólo el amor es digno de fe*, ed. Sígueme, 2004.

veuen que davant les dificultats ens neguitegem, perdem la pau o la paciència, o en costa acceptar les contradiccions, aleshores, amb els fets, estem manifestant que no acceptem com a quelcom positiu la voluntat de Déu, o que ens demana coses que no ens convenen, la qual cosa significa que no acabem de creure que Déu vol el millor per a nosaltres, és a dir, que no ens estima prou. I davant qui no ens estima prou ningú no hi dipositarà la seva confiança. Cal, doncs, una confiança amorosa a prova de dificultats, que ens capacita per a afrontar qualsevol situació amb la certesa que Déu no ens ha deixat, que segueix estimant-nos i que de tot en traurà un bé per nosaltres.

Aquesta confiança resta sustentada per tres actituds o virtuts que l'acompanyen. La primera és la humilitat. Humilitat d'escoltar agraïdament la veu de Déu amb la consciència que el que pugui demanar-nos és el millor per nosaltres. Humilitat de deixar-se ensenyar. Humilitat de no donar lliçons a Déu de com ha de portar-se amb nosaltres, com fan aquells que es fan la religió a la seva mida, la qual cosa comporta alhora la manca de confiança en Déu. Qui posi objeccions a la fe o a la moral que professa l'Església, qui no té un desig sincer de formar-se i d'apropar-se més a Déu, és incapaç de transmetre aquesta confiança en aquell que és l'Amor. Reitero, només l'Amor és digne de fe.

Cal, a més, per garantir la confiança, la virtut de l'obediència. Qui en conèixer la voluntat divina no està disposat a posar-la en pràctica i a seguir-la fidelment dóna a entendre que no creu prou que allò és un bé per a ell, i aleshores està mostrant, amb els fet, que desconfia d'allò que Déu ens proposa i mana. La determinació ferma a secundar els plans divins, a obeir sempre la voluntat divina, és condició perquè la confiança en Déu sigui sincera i plena.

Hi ha un tercer element que manifesta vitalment aquesta confiança en Déu: l'alegria. La manca d'alegria expressa sempre, a menys que sigui per malaltia, el rebuig d'una situació que no és del nostre grat i, per tant, una desconfiança en Déu, com a conseqüència que hom pensa que Déu no m'està cuidant prou, o no cerca pel meu bé. Qui és conscient que Déu ho disposa tot pel bé dels seus elegits, llavors no pot més que estar sempre content, en pensar que qui tot ho pot i més ens estima no fa altra cosa que procurar allò que és un bé per a nosaltres. Sempre alegres! No dubteu mai ni de l'omnipotència ni de la misericòrdia del bon Déu. La manca d'alegria enfosqueix la transmissió de la fe.

Amb la confiança, la humilitat, l'obediència i l'alegria fem visible una fe que ha esdevingut vida i n'afecta totes les dimensions, que és *performativa*,¹⁴ capaç de ser llum perquè els fills s'adonin que paga la pena fiar-se'n.

EL SAGRAMENT PRIMORIDAL

Se'n parla, de«sagrament primordial», en la reflexió sobre la teologia del cos, en mostrar la sexualitat com a camí per a descobrir i fer present l'aliança amb Déu propi de l'amor esponsal.¹⁵ Acollint la veritat de l'amor humà, l'home entra a una singular aliança amb Déu.¹⁶

Amb paraules més senzilles, bo i recordant el significat de sagrament com a signe sensible i eficaç de la gràcia, podem dir que el mateix fet d'estimar, de donar-se, vivint en Crist, és font de gràcia també per a l'altre a qui estimem. En donar-nos, pel fet d'inhabitar la Trinitat

---

¹⁴ Benet XVI, Enc. *Spe salvi*, 30.XI.2007, n. 10.

¹⁵ Cfr. A. Scola, *El misterio nupcial*, Ed. Encuentro, 2001, pp. 126-129.

¹⁶ «L'aliança humana, aquell acte de mútua donació esponsal, serà la mediació per la que l'home pot entrar amb aliança amb Déu, acollint el seu amor i participant-ne. És en aquest sentit que es diu que el cos humà, amb el dinamisme esponsal que implica, es converteix en el *sagrament primordial*, perquè transparenta eficaçment el misteri invisible del disseny diví, convertint-se en veritable lloc de l'encontre entre Déu i l'home.» (J. Noriega, *El destino del Eros*, Ed. Palabra, 2005, pp. 72-73).

en les nostres vides, donem tot allò que som, nosaltres mateixos amb Déu, i així, Déu mateix és ofert com a do a l'altre. Voleu que Déu arribi al cor dels altres? Vivint en Déu, estimeu de debò els altres! Quan més i millor estimem i més íntimament estiguem units a Déu, facilitarem que el do de la fe arribi en la vida dels que ens envolten.

LA FE ÉS ECLESIAL

La fe és un acte personal, tanmateix, no és un acte aïllat: ningú no pot creure ell tot sol, com ningú no pot viure ell tot sol. Hom no pot creure sense ser portat per la fe dels altres i contribuir alhora a portar la fe dels altres. En efecte, confessem la fe de l'Església. Dir «jo crec» comporta també afirmar «nosaltres creiem».¹⁷ En considerar la dimensió eclesial de la fe volem posar en relleu la necessitat de les estructures comunitàries de la fe com a camí per a transmetre-la i enfortir-la. D'aquí la necessitat de fomentar els grups de famílies cristianes, la vida parroquial i el paper de l'escola com a dinamitzadors de la fe.

CLOENDA

Reitero, en acabar, una crida feta als pares: Manifesteu amb les vostres vides, la bellesa del vostre amor fonamentat en Crist i sereu capaços de mostrar als vostres fills que aquest amor, l'únic digne de suscitar la fe, és l'opció més atractiva aquí a la terra. Aquest és el gran repte que teniu a les vostres mans, en part herència del que aprenguérem dels nostres pares, però que requereix nous models, noves maneres de fer, i aquesta és la torxa que heu de passar als qui vénen rere nostre. Ens hi juguem molt!¹⁸

---

¹⁷ CEC 166-167.

¹⁸ Joan Costa, *El camí de la felicitat*, cit., p. 58.